

Prasa :

OSTATNI ŻYD W EUROPIE

„Twórca nowej formy żydowskiego teatru. Mistyczny prowokator. Niepohamowany reżyser, dramaturg ikonoklasta” (Le Monde, Francja)

„Najważniejsza sztuka roku” (Stadt Revue, Niemcy)

„Każde słowo, które wychodzi spod pióra Tenenboma, sprawia, że świat staje w płomieniach” (Forward)

„Wybitne. Dzieło sztuki” (The Jewish Week)

„Olśniewające. Wolny artysta, który walczy o wolność i tolerancję” (Le Vif Express, Belgia)

Motto: „Mniejsze zło zwykle trwa dłużej”.

Teatr Na Woli w Warszawie

OSTATNI ŻYD W EUROPIE TUVIA TENENBOM

reżyseria: Olga Chajdas

premiera: 15 marca 2008

Prawie Woody Allen

Na tle pojawiających się w okolicach rocznicy Marca '68 spektakli traktujących o stosunkach polsko-żydowskich, wystawiony w warszawskim Teatrze Na Woli "Ostatni Żyd w Europie" Tuvia Tenenboma brzmi niespodziewanie i intrygująco.

Tenenbom, Żyd polskiego pochodzenia mieszkający w Nowym Jorku, sprawnie operuje elementami groteski, farsy, a nawet opery mydlanej, zaś umiejętnością konstruowania paradoksów dorównuje samemu Woody'emu Allenowi, Akcja dzieje się we współczesnej Łodzi, w przeddzień ślubu Józefa i Marii, bohaterowie na przemian dowiadują się, że są lub nie są Żydami. Wybawicielem staje się mormon, który przybył ze Stanów z zadaniem ochrzczenia pochowanych na żydowskim cmentarzu, co automatycznie zdejmie z ich potomków odium żydostwa. Autor bezlitośnie kpi ze stereotypów rasowych, wystawia na światło dzienne i wyśmiewa antysemityzm nie tylko polski, ale także amerykański i żydowską samonienawiść, pokazuje konsekwencje fanatyzmu religijnego i ciasnoty myślenia w życiu konkretnych ludzi.

Dzięki młodej reżyserce Oldze Chajdas, która nie uległa pokusie budowania telewizyjnego realizmu na scenie, ale delikatnie, jednym rekwizytem, obrazem rzutowanym na ścianę czy zmianą oświetlenia przenosiła widzów w kolejne miejsca akcji, przedstawienie jest zwarte i klarowne (oraz niezłe zagrane). Nie rozplywa się też we współczuciu ani nie jest jednostronnym oskarżeniem, przed którym atakowany automatycznie zaczyna się bronić. Zamiast tego robi to, co teatr robić powinien: prowokuje do myślenia.

Teatr na Woli w Warszawie, Tuvia Tenenbom, "Ostatni Żyd w Europie", reżyseria: Olga Chajdas

*Aneta Kyzioł
Polityka 13/08
28 marca 2008*

Teatr Na Woli w Warszawie

OSTATNI ŻYD W EUROPIE TUVIA TENENBOM

reżyseria: Olga Chajdas

premiera: 15 marca 2008

O antysemityzmie i innych demonach

Ze względu na ironiczny dystans i obsceniczność Tuvia Tenenbom bywa porównywany do Woody'ego Allena.

O swych sztukach mawia: „Nie są politycznie poprawne, ale koszerne”. W sobotę w Teatrze Na Woli

zobaczymy jego „Ostatniego Żyda w Europie” wyreżyserowanego przez Olgę Chajdas.

To tragifarsa wyśmiewająca stereotypy tkwiące w nas mocniej, niż potrafimy się do tego przyznać. We

wstępie autor napisał: „Pamięci pochodzących z wielu polskich miast członków mojej rodziny, którzy zginęli zamordowani przez nazistów. Oby antysemityczne uczucia starego i nowego typu również zginęły i oby pewnego dnia zniknął problem „samonienawiści”.

Sztuka Tenenboma dotyka bowiem nie tylko problemów istniejącego i historycznego antysemityzmu, również ukrytej niechęci Żydów do przyznawania się do własnego kulturowego dziedzictwa. Akcję autor umieszcza w Łodzi, w której Żydzi przez lata zajmowali znaczące miejsce w społeczeństwie. W przeddzień ślubu Marii i Józefa w mieście pojawia się amerykański mormon John z dziwaczną misją swojej wspólnoty. Ma zlokalizować groby Żydów na miejscowym cmentarzu na podstawie przywiezionej ze sobą listy nazwisk i ochrzcić pochowanych tam ludzi, przysparzając swej mormońskiej wspólnotie nowych członków.

W przedślubny nastrój wdzierają się oskarżenia o żydostwo i antysemityzm, teologiczne dysputy przeplatają się z absurdalnymi dialogami, a Tenenbom raz po raz wywraca myślenie widza o bohaterach, aby tym mocniej obnażyć funkcjonujące w nich zakłamanie.

„Ostatni Żyd w Europie” to debiut reżyserski Olgi Chajdas, absolwentki reżyserii oraz produkcji filmowej i telewizyjnej. Ma za sobą doświadczenia przy produkcjach telewizyjnych (między innymi „Ekipie” Agnieszki Holland). Współpracowała również przy realizacji sztuk teatralnych Macieja Kowalewskiego („Bomba”, „Wyścig spermy”).

Warto wiedzieć

Jeśli nawet nie poziomem artystycznym („Wyścig spermy” okazał się jednym z większych niewypałów sezonu), to pod względem kontrowersji wokół wystawianych tytułów Teatr Na Woli wyróżnia się spośród innych warszawskich scen. Głównym jego wrogiem okazał się... Zarząd Transportu Miejskiego, który nie chciał umieścić na autobusach plakatów reklamujących „Ostatniego Żyda w Europie” ze względu na możliwość urażenia uczuć pasażerów wizerunkiem gwiazdy Dawida i tytułem sztuki.

Teatr Na Woli w Warszawie, Tuvia Tenenbom, „Ostatni Żyd w Europie”, reżyseria: Olga Chajdas, wyk. Magdalena Czerwińska, Piotr Ligienza
Premiera: 15 marca 2008 r.

*Agnieszka Rataj
Życie Warszawy
14 marca 2008*